

САМАРҚАНД ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

«ТАСДИҚЛАЙМАН»
Самарқанд давлат
университети ректори
Холмуродов Р.И.

«__» _____ 2017 йил

«МАЪҚУЛЛАНДИ»
Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси
хузуридаги Олий аттестация
комиссияси раиси
А.Т.Юсупов

«__» _____ 2017 йил

10.00.01 – Ўзбек тили
ихтисослиги бўйича малакавий имтиҳон
ДАСТУРИ

Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссияси
Раёсатининг 2017 йил «__» _____ -сонли қарори билан
тасдиқланган

САМАРҚАНД-2017

Ушбу дастур СамДУ Илмий кенгашида 2017 йил “ ” даги -сонли йиғилишида кўриб чиқилиб, университет ЎзР Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги ОАКга тавсия қилинди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси биринчи Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПФ-4797-сонли “Алишер Навоий номидаги Тошкент Давлат Ўзбек тили ва адабиёти университетини ташкил этиш тўғрисида”ги Фармонида ўзбек тилининг нуфузини янада юксалтириш, ўзбек тилшунослигини янги босқичга олиб чиқиш, глобаллашув шароитида ўзбек тилидан фойдаланиш кўламини кенгайтириш ва ўзбек тили ихтисослиги бўйича янги авлод кадрларини тайёрлаш, ўзбек тили ва адабиёти муаммоларини тадқиқ этишни янги босқичга кўтариш вазифаси қўйилган. Ҳар бир фаннинг ўқитиш, ўрганиш ва тадқиқ этиш методологияси бўлиши таъкидланган.

Шунингдек, ЎзР Президентининг 2017 йил 16 февралдаги ПФ-4850-сонли “Олий ўқув юртларидан кейинги таълим тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги Фармони ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 2017 йил 27 майдаги 304-сон “Олий ўқув юртларидан кейинги таълим тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида” чиқарган қарори асосида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Олий аттестация Раёсатининг 2017 йил 31 майдаги 339 /6-сон қароридаги иловасига кўра “Фалсафа доктори (Doktor of Philosophy) илмий даражасини олиш учун диссертация тадқиқотларини олиб бораётган излнувчилар учун ихтисослик бўйича малакавий имтиҳонлар етакчи олий таълим ва илмий тадқиқот муассасалари томонидан ҳар 3-4 йилда (зарурати бўлса қисқароқ муддатда) ишлаб чиқилган, тасдиқланган ҳамда ОАК томонидан маъқулланган дастурлар асосида топшириш кўзда тутилган.

Мазкур дастур СамДУ хузуридаги Филология факультети ўзбек тилшунослиги кафедрасида ишлаб чиқилиб, университет Илмий кенгашига ва ОАКга маъқуллаш учун йўлланди.

БИРИНЧИ ҚИСМ

I. Методологик масалалар

Ўзбекистон Республикасининг биринчи Президенти И.А.Каримов асарлари, нутқлари ва суҳбатларида мустақил Ўзбекистоннинг тил соҳасидаги сиёсати, жамият ҳаётида ўзбек тилининг давлат тили мақомидаги ўрни ва аҳамияти ҳақида билдирилган фикрлар. Республика Биринчи Президентининг ўзбек тилининг нуфузини ошириш, уни ривожлантириш борасида тилшунослар, умуман, зиёлилар олдида қўйган вазифалари ва кўрсатмалари. «Она тили – бу миллатнинг руҳи» иборасининг моҳияти. И.Каримовнинг «Давлат тили ҳақида»ги, «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунларининг моҳияти ва аҳамияти ҳақидаги фикрлари. «Давлат тили» тушунчаси ва давлат тилининг жамиятдаги ўрни масаласи.

Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили ҳақида»ги қонуни (1989 йил 21 октябрь, 1995 йил 25 декабрь), унинг моҳияти, Қонуннинг жамият ҳаётидаги ва ўзбек тили ривожига аҳамияти.

Ўзбекистон Республикасининг «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги қонуни (1993 йил 2 сентябрь, 1995 йил 6 май) нинг мазмуни ва аҳамияти.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари»ни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори (1995 йил 24 август), имло қоидалари амалиёти ҳамда уни янада такомиллаштириш борасидаги мулоҳазалар.

ИККИНЧИ ҚИСМ

I. Ўзбек тили тарихи

Ўзбек халқи ва тилининг таркиб топиши ва номланиш масалалари; ўзбек тили ва унинг ўрганилиш тарихи; умумхалқ тили ва унинг шаклари (илк босқичлари: шева, лаҳжа, диалект, сўзлашув; юқори босқичлари: адабий тил, миллий (адабий) тил каби) ва уларнинг ўзаро муносабати; умумтуркий тил даврида ҳудудий адабий тил шаклларининг юзага келиши ҳақида туркшуносларнинг фикрлари; ўзбек адабий тили тарихини таснифлаб ва даврлаштириб ўрганиш масаласи (В.В.Радлов, И.И.Зарубин, А.Н.Самойлович, К.К.Юдахин, Е.Д.Поливанов, С.Е.Малов, Н.А.Баскаков, А.М.Шчерба, Э.Наджиб, А.К.Боровков, Ғ.О.Юнусов, В.В.Решетов, О.Усмонов, Ғ.Абдурахмонов, Э.И.Фозилов, Қ.Содиқов, У.Турсунов, Б.Ўринбоев, С.Аширбоев, Қ.Маҳмудов, У.Санақулов ва ҳ. ишлари); “қадимги туркий тил», “эски туркий тил”, «эски ўзбек тили», «ҳозирги ўзбек тили» тушунчалари ҳақида.

Қадимги туркий ёзма ёдгорликлар тили ва унинг ўзбек тилининг шаклланишидаги аҳамияти (VII-X асрлар); XI-XIV асрларда Ўрта Осиё ва Олтин Ўрда ҳудудларида яратилган адабий ёдгорликлар тили ва унинг ўзбек тилига муносабати; Маҳмуд Қошғарийнинг тилшунослик ва тил назарияси соҳасидаги хизматлари; Ал Замахшарийнинг тилшунослик фаолияти; Хоразм-Олтин Ўрда ва Араб ҳудудларида-(ўғуз-қипчоқ) вужудга келган умумтуркий тил ёдгорликлар ва уларнинг ўзаро муносабати; XIV аср охири ва XV асрнинг 1-ярмидаги ўзбек адабий тили ва унинг шаклланиш манбалари.

Алишер Навоий – ўзбек адабий тилининг асосчиси (Алишер Навоий тилининг диалектал асослари; Алишер Навоийнинг «Муҳокаматул-луғатайн» асари ва унинг ўзбек тили ривожига ўрни); XVI аср ўзбек адабий тили ривожини ўрганишда Бобур асарларининг аҳамияти.

XV-XIX асрларда эски ўзбек тили бўйича яратилган луғатлар ва грамматик асарларнинг ўзбек тили тарихини ўрганишдаги аҳамияти. XIX аср охири ва XX аср бошларидаги ўзбек адабий тилининг асосий хусусиятлари.

Эски ўзбек адабий тилининг функционал услублари тарихи, уларнинг шаклланиши ва тараққиёти. Ўзбек тилида публицистик услубнинг пайдо бўлиши ва шаклланишида ўша давр матбуоти тилининг ўрни. Ўзбек миллий

адабий тили ва унинг шаклланиш манбалари. Миллий адабий тилнинг асосий хусусиятлари;

Эски ўзбек тилида унли ва ундошлар тизими; Эски ўзбек тилида сингармонизм; эски ўзбек тилида келишиклар ва уларнинг ифодаланиш шакллари; эски ўзбек тилида сифат даражалари ва уларнинг ифодаланиш шакллари; эски ўзбек тилида тартиб сон ва унинг ифодаланиш усуллари; эски ўзбек тилида кишилик олмошлари ва уларнинг турланиши; эски ўзбек тилида феъл майллари; эски ўзбек тилида феъл замонлари ва уларнинг ифодаланиш шакллари.

Эски ўзбек тилининг синтактик хусусиятлари. Эски ўзбек тилида гап бўлаклари, гапларнинг тузилиши ва типлари.

УЧИНЧИ ҚИСМ

I. Ўзбек шевашунослиги (диалектологияси)

Ҳозирги ўзбек адабий тилининг диалектал асослари. Қарлуқ лаҳжаси ва унга мансуб шевалар. Қипчоқ лаҳжаси ва унга мансуб шевалар. Ўғуз лаҳжаси ва унга мансуб шевалар. Ҳозирги ўзбек адабий тилининг шаклланиши ва ривожланишида қарлуқ, қипчоқ ва ўғуз лаҳжаларидан ҳар бирининг ўрни ва аҳамияти. Ҳозирги пайтда ўзбек шеваларини тадқиқ этишдаги муаммолар.

Ўзбек шеваларида «о»лашиш, унинг юзага келиш сабаби ва генезиси. Ўзбек шеваларида унлилар ва уларнинг адабий тилдаги унлилардан сифат ва миқдор жиҳатидан фарқланиши. Ўзбек шеваларида ундошлар ва уларнинг адабий тилдаги ундошлардан сифат ва миқдор жиҳатидан фарқланиши.

Ўзбек шеваларида эгалик категорияси. Ўзбек шеваларида кўплик категорияси. Ўзбек шеваларида келишиклар. Ўзбек шеваларида феъл замонлари. Ўзбек шеваларида кўмакчилар. Ўзбек шеваларида сўз ясаши; сўз ва шакл ясовчилар.

Ўзбек шеваларининг луғавий таркиби ва уни ўрганган ўзбек шевашунослари.

ТЎРТИНЧИ ҚИСМ

I. Ҳозирги ўзбек адабий тили

«Ҳозирги ўзбек адабий тили» курси бўйича тузилган дастур ва саволлар имтиҳон топширувчининг ҳозирги ўзбек тили фонетикаси, морфемикаси ва сўз ясаши, морфологияси ва синтактик тузилиши, грамматик категориялари ва уларнинг таснифи, луғавий тизими ва унинг таркиби, бойиш манбалари, имлоси ва тўғри талаффузи, услубияти ва бошқалар ҳақидаги билимларини аниқлашни кўзда тутди.

Ўзбек тилининг луғат таркиби мураккаб тизим ва қатламлардан иборат бўлиб, сўзлар ижтимоий ҳаётнинг турли соҳаларида қўлланиб, муайян соҳаларга функционал жиҳатдан мослашган, тармоқланган бўлади. Мана шундай соҳалардан бири илм-фан соҳаси бўлиб, унга хосланган сўзлар терминлар ҳисобланади. Терминология бўйича тузилган саволларнинг мақсади имтиҳон топширувчи шахснинг терминология, жумладан, ўзбек терминологияси бўйича билим даражасини аниқлашдир. Айниқса, илмий-тадқиқот олиб бораётган шахсларнинг илмий терминологиянинг моҳиятини,

асосий лисоний ва нолисоний хусусиятларини яхши билиши, ўз соҳасида терминларни тўғри қўллай олиши ниҳоятда муҳимдир. Аксинча, терминларни нотўғри қўллаш илмий тушунчаларни тўғри тушунишга халақит беради.

Нутқ маданияти ва услубшунослик, имло ва тўғри талаффуз соҳалари бўйича тузилган дастур-саволлар ҳақида ҳам айтиш мумкин.

II. Фонетика, сўз ясалиши, лексикология, грамматика

Ўзбек тили унлилари ва уларнинг таснифи. Ўзбек тили ундошлари ва уларнинг таснифи. Ўзбек тилида кўш ундошларнинг қўлланиши. Адабий талаффуз (орфоэпия) меъёрлари. Имло ва тўғри талаффуз. Ҳозирги ўзбек имло тамойиллари. Лотин ёзувига асосланган ҳозирги ўзбек алифбосининг хусусиятлари.

Тарихийлик жиҳатидан ўзбек тили лексикаси. Ўзбек тилида тарихий ва эскирган сўзлар. Қўлланиш доирасига кўра ҳозирги ўзбек тили лексикаси: диалектал, махсус, жаргон ва бошқа турдаги сўзлар. Ўзбек тили лексикасининг фаол ва нофаол қатламлари. Сўзларнинг нофаол захирага ўтиши ёки эскирган сўзларнинг янги маъно касб этиши. Уларни юзага келтирувчи омиллар. Ўзбек тилининг мустақиллик даври ривожини: неологизмлар.

Сўзнинг шакл ва маъно муносабатига кўра турлари. Синонимия ва синонимик қатор. Антонимия. Омонимия. Паронимия. Полисемия. Полисемия ва омонимия муносабати. Сўзнинг ўз (тўғри) ва кўчма маъноси. Окказионал ва узуал маъно.

Ном кўчиш усуллари ва кўчма маънолар. Метафора. Метонимия. Синекдоха. Вазифадошлик.

Фразеология ва фразеологизм. Фразеологизм – терминологик бирикма – эркин сўз бирикмаси.

Лексикология ва лексикография. Луғат турлари.

Ўзбек тилида аффиксал морфемаларнинг турлари. Ўзбек тилида сўз яшаш усуллари. Диахрон ва синхрон сўз ясалиши. Қўшма сўзлар ва уларнинг сўз бирикмаларидан асосий фарқлари.

Ўзбек тилида луғавий ва грамматик маъно, уларнинг грамматик категорияларга муносабати. Отнинг грамматик категориялари. Сифат ва унинг даража категорияси. Равиш ва унинг турлари. Соннинг маънога кўра турлари. Олмош ва унинг турлари.

Ўзбек тилида феълнинг грамматик категориялари. Феълнинг функционал шакллари. Феълнинг нисбат категорияси. Феълнинг майл категорияси. Феълнинг замон категорияси, феъл замонларининг турлари. Инкор ифодаловчи воситалар ва феълнинг инкор (бўлишсизлик) шакллари. Ёрдамчи феъл ва унинг турлари. Тўлиқсиз феъл.

Ўзбек тилида ёрдамчи сўз туркумлари, уларнинг вазифавий хусусиятлари.

Ўзбек тилида синтактик бирикларнинг турлари (сўз бирикмаси, гап, матн) ва уларнинг ўзаро муносабати. Синтактик алоқа турлари. Сўз бирикмалари.

Аниқ ва мажхул тузилмалар (фаол ва нофаол конструкциялар). Синтактик қайта бўлиниш жараёни.

Ўзбек тилида гапнинг мақсадига кўра турлари. Гапнинг тузилишига кўра турлари. Содда ва қўшма гаплар. Йиғиқ ва ёйиқ гаплар. Тасдиқ ва инкор гаплар.

Ўзбек тилида ажратилган бўлақлар. Ундалма. Кириш ва киритма тузилмалар.

Ўзбек тилида қўшма гапларни таснифлаш тартиби. Боғланган қўшма гаплар. Боғловчисиз қўшма гаплар. Эргаш гапларнинг турлари. Эргаш ва бош гапларни боғловчи воситалар. Ўзга гап ва уни ифодалаш йўллари.

Ўзбек тилида матн.

III. Терминология

Термин ва терминология тушунчалари ҳақида. Терминга қўйиладиган асосий талаблар. Терминларни меъёрлаш тамойиллари. Терминологик луғатлар ва уларни тузиш принциплари. Терминологияда омонимия ва синонимия ходисаларига, полисемияга муносабат. Терминология ва пуризм. Илмий терминология ва халқ терминологияси.

Терминологик тизимларни таснифлаш асослари. Терминологик тизимларнинг мавзуй гуруҳлари. Термин-бирикмаларнинг термин-фразеологизмлардан фарқли белгилари.

Ўзбек тили терминологик тизимлари бойишининг ички имкониятлари. Ўзбек тили терминологик тизимлари бойишининг ташқи имкониятлари (арабча, форсча, русча ва байналмилал ўзлашмалар). Мустақиллик даври ўзбек терминологияси тамойиллари.

IV. Нутқ маданияти ва услубшунослик (стилистика), номшунослик (ономастика)

Адабий тил тушунчаси. Адабий тилнинг ёзма ва оғзаки шакллари. Адабий меъёр тушунчаси. Адабий меъёр турлари. Адабий тилнинг лаҳжа ва шевалар билан ўзаро муносабати. Ўзбек адабий тилининг диалектал асослари.

Адабий тил ва нутқ маданияти. Нутқ маданияти – тилшунослик бўлимларидан бири сифатида. Нутқ маданияти соҳасининг тадқиқот объекти.

Услубшунослик (стилистика) соҳаси ва унинг тадқиқот объекти. Ўзбек услубшунослигининг ўрганилиш даражаси. Ўзбек тилининг функционал услублари ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Бадиий услубнинг ўзига хос хусусиятлари. Бадиий матннинг асосий хусусиятлари. Лингвопоэтика ҳақида тушунча. Луғавий стилистика.

Ономастика соҳаси ва унинг тадқиқот объекти. Ономастика лексикологиянинг бўлими сифатида. Ўзбек антропонимияси ва унинг хусусиятлари. Атоқли отларнинг типлари ва ўзига хос хусусиятлари. Этнонимия ҳақида тушунча ва ўзбек этнонимлари. Топонимика – тилшуносликнинг бўлими сифатида. Топонимларнинг таркиб топишида нолисоний омилларнинг роли. Ўзбек топонимиясининг ўрганилиш даражаси.

Мустақиллик даврида топонимларни тартибга солиш борасида олиб борилаётган ишлар.

БИРИНЧИ ҚИСМ БЎЙИЧА САВОЛЛАР

Методология масалалар бўйича

1. Ўзбекистон Республикасининг биринчи Президенти И.Каримов асарлари, нутқлари ва суҳбатларида мустақил Ўзбекистоннинг тил соҳасидаги сиёсати, жамият ҳаётида ўзбек тилининг давлат тили мақомидаги ўрни ва аҳамияти ҳақида билдирилган фикрлари.

2. “Давлат тили” тушунчаси ва унинг давлат мустақиллигининг асосий белгиси эканлиги.

3. Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили ҳақида»ги қонуни (1989 йил 21 октябрь, 1995 йил 25 декабрь), унинг моҳияти, Қонуннинг жамият ҳаётидаги ва ўзбек тили ривожига аҳамияти.

4. Ўзбекистон Республикасининг “Лотин ёзувига асосланган ўзбек алиф -босини жорий этиш тўғрисида”ги қонунининг мазмуни ва аҳамияти.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари»ни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори (1995 йил 24 август), имло қоидалари амалиёти ҳамда уни янада такомиллаштириш борасидаги мулоҳазалар.

6. Ўзбек тили имло қоидаларини янада такомиллаштириш соҳасидаги мулоҳазалар.

7. Ўзбек тили ва ёзувини ривожлантириш соҳасида республика ҳукумати томонидан қабўл қилинган қонун ва қарорлар, уларнинг аҳамияти ҳамда ҳаётга тадбиқ этилиши.

8. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича ҳаракатлар стратегияси (I. Давлат ва жамият қурилиши тизимини такомиллаштиришнинг устувор йўналишлари; II. Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишнинг устувор йўналишлари; III. Иқтисодиётни ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишлари; IV. Ижтимоий соҳани ривожлантиришнинг устувор йўналишлари; V. Хавфсизлик, диний бағрикенглик ва миллатлараро тотувликни таъминлаш ҳамда чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсат соҳасидаги устувор йўналишлар).

9. Президентимиз Ш.М.Мирзиёевнинг “Ижтимоий барқарорликни таъминлаш, муқаддас динимизнинг софлигини асраш – давр талаби” мавзуида диний соҳа ходимларининг республика анжуманида сўзлаган нутқининг мазмуни ва аҳамияти (Тошкент: 2017 йил 15 июнь).

ИККИНЧИ ҚИСМ БЎЙИЧА САВОЛЛАР

Ўзбек тили тарихи

10. Ўзбек халқи ва тилининг шаклланиш давлари ва номланиши масалалари.

11. Ўзбек тили ва унинг ўрганилиш тарихи.

12. Умумхалқ тили ва унинг шаклари (илк босқичлари: шева, лаҳжа, диалект, сўзлашув; юқори босқичлари: адабий тил, миллий (адабий) тил кабилар) ва уларнинг ўзаро муносабати.

13. Ёзув ва унинг турлари. Ўзбек ёзуви тарихи.

14. Қадимги туркий тил ёзувлари, ёзма ёдгорликлари ва уларнинг номланиши, тарқалиш ҳудудлари (рун-руний, ўрхун-енисей, дулбарчин, қадимги уйғур, номаълум (туркий) ёзувлар ва ҳ.) ҳақида.

15. Қадимги туркий тилига хос ёзма ёдгорликларнинг илк тадқиқотчилари ва Ўзбекистон ҳудудида ҳам топилиши, ўзбек тилшунослари томонида ўрганилиши.

16. Қадимги туркий тил фонетикасида унли ва ундош товушлар ва уларнинг белгиланиши ҳамда ўзбек тили унли ва ундош товушларига муносабати.

17. Қадимги туркий ёзма ёдгорликлар тили ва унинг ўзбек тилининг шаклланишидаги аҳамияти.

18. Ўзбек адабий тили тарихи ва даврлаштириб ўрганиш масаласи.

19. XI-XIV асрлар адабий тилига хос ёзма манбалар ва уларнинг диалектал асосини аниқлаш масаласи ҳамда ўзбек тилига муносабати. (“Қутадғу билиг”, “Девону луғотит турк”, “Ҳибат-ул ҳақойиқ”, “Ҳикматлар”(Яссавий ҳикматлари), “Қисаси ар Рабғузий”, “Ўғузнома”, “Тафсир”, “Қиссаи Юсуф”, Хисрав ва Ширин”, “Муҳаббатнома”, “Юсуф ва Зулайхо” ва ҳ. асарлари).

20. “Қадимги туркий тил», “эски туркий тил”, “эски ўзбек тили”, “ўзбек тили”, “ҳозирги ўзбек тили”, ҳозирги замон ўзбек тили”. “ҳозирги миллий ўзбек тили” каби тушунчалари ҳақида.

21. XIV аср охири ва XV асрнинг 1-ярмидаги адабий тили ва унинг шаклланиш манбалари (Хўжандийнинг “Латофатнома”, Саид Аҳмаднинг “Таашшукнома”, Амирийнинг “Дахнома”, “Банг ва чоғир” мунозараси, Яқинийнинг “”Ўқ ва ёй” мунозараси, аҳмадийнинг “Созлар мунозараси”, шунингдек, Атоий, Саккокий, Лutfий каби шоирларнинг шеърий асарлари) ҳамда ўзбек адабий тилига муносабати.

22. Алишер Навоий – ўзбек адабий тилининг асосчиси («Муҳокаматул-луғатайн» асари ва унинг ўзбек тили ривожига ўрни) ҳамда ўзбек адабий тилига муносабати.

23. Алишер Навоий тилининг диалектал асослари. XVI аср ўзбек адабий тили ривожини ўрганишда Бобур асарларининг аҳамияти.

24. XV-XIX асрларда эски ўзбек тили бўйича яратилган луғатлар ва грамматик асарларнинг ўзбек тили тарихини ўрганишдаги аҳамияти. XIX аср охири ва XX аср бошларидаги ўзбек адабий тилининг асосий хусусиятлари.

25. Эски ўзбек адабий тилининг функционал услублари, уларнинг шаклланиши ва тараққиёти. Публицистик услубнинг пайдо бўлиши ва шаклланишида ўша давр матбуоти тилининг ўрни.

26. Ўзбек миллий адабий тили ва унинг шаклланиш манбалари. Миллий тилнинг асосий хусусиятлари.

27. Эски ўзбек тилида ва ундошлар тизими. Эски ўзбек тилида сингармонизм.

28. Эски ўзбек тилида келишиклар ва уларнинг ифодаланиш шакллари.

20. Эски ўзбек тилида тусланиш категорияси майллари (фёъл замонлари, майллари ва уларнинг ифодаланиш шакллари).

29. Эски ўзбек тилининг синтактик хусусиятлари (гап бўлаклари, гапларнинг тузилиши ва типлари).

30. Тилларнинг генеалогик ва типологик таснифида ўзбек тилининг ўрни.

УЧИНЧИ ҚИСМ БЎЙИЧА САВОЛЛАР

Ўзбек шевашунослиги (диалектологияси)

31. Ўзбек диалектология фани, унинг шаклланиши, ўрганиш объекти, аҳамияти ва ҳозирги аҳволи.

32. Ўзбек шеваларининг луғавий таркиби ва уни ўрганган ўзбек шевашунослари.

33. Ўзбек адабий тилининг лаҳжа ва шевалар билан ўзаро муносабати; диалектал асослари (қарлуқ, ўғуз, қипчоқ лаҳжалари ва уларга мансуб шевалар).

34. Ҳозирги ўзбек адабий тилининг шаклланиши ва ривожланишида қарлуқ, қипчоқ ва ўғуз лаҳжаларидан ҳар бирининг ўрни ва аҳамияти.

35. Ўзбек шеваларининг мустақиллик даврларда ўрганилиш масалалари.

36. Шева материалларини этнолингвистик жиҳатдан ўрганилиши (энотопоним жиҳатлари).

37. Шеваларда ўзбек элатининг номланишига хос этник (энотопонимик) маълумотларнинг мавжудлиги ва уларнинг тарқалиш ўрнлари

38. Ўзбек шеваларида унлилар ва ундошлар, уларнинг адабий тилдагидан сифат ва миқдор жиҳатидан фарқланиши. Сингармонизм хусусияти.

39. Ўзбек шеваларида «о»лашиш, унинг юзага келиш сабаби ва генезиси.

40. Ўзбек шеваларида келишик ва эгалик категорияси..

ТЎРТИНЧИ ҚИСМ БЎЙИЧА САВОЛЛАР

Ҳозирги ўзбек адабий тили

а). Фонетика:

41. Фонология ва унинг асосий тушунчалари.

42. Товуш ва фонема

43. Лотин ёзувига асосланган ҳозирги ўзбек алифбосининг асосий хусусиятлари.

44. Ўзбек тилидаги унли ва ундошлар ҳамда уларнинг таснифи. Ўзбек тилида кўш ундошларнинг қўлланиши.

45. Адабий меъёр ва унинг турлари

46. Ўзбек адабий тили талаффуз (орпоэзия) ва ёзуви (орфографик) меъёрлари. Ҳозирги ўзбек адабий тил имло қоидалари тамойиллари.

47. Ўзбек тилида фонетик ҳодисалар (ассимиляция, диссимиляция, метатеза ва ҳ.).

б).Сўз ясалиши:

48.Ҳозирги ўзбек тилида аффиксал морфемаларнинг турлари.

49. Ўзбек тилида сўз яшаш усуллари (диахрон ва синхрон сўз ясалиши).

50. Сўз ясалиши усуллари ўзига хос хусусиятлари.

51. Қўшма сўз ва унинг сўз бирикмаларидан фарқи.

в). Лексикология:

52.Тарихийлик жиҳатидан ўзбек тили лексикаси (тарихий ва эскирган сўзлар).

53. Қўлланиш доирасига кўра ҳозирги ўзбек тили лексикаси: диалектал, махсус, жаргон ва бошқа турдаги сўзлар.

54.Лексикология ва лексикография.

55.Ўзбек тили лексикасининг фаол ва нофаол қатламлари. Сўзларнинг нофаол захирага ўтиши ёки эскирган сўзларнинг янги маъно касб этиши ва уларни юзага келтирувчи омиллар.

56.Ўзбек тилининг мустақиллик даври ривожини: неологизмлар.

57. Сўзнинг шакл ва маъно муносабатига кўра турлари (синонимия ва синонимик қатор, антонимия, омонимия, паронимия, полисемия ва омонимия муносабати.

58. Сўзнинг ўз (тўғри) ва кўчма маъноси. Окказионал ва узуал маъно.

59.Полисемия ва омонимия, синонимия ва омонимия, уларнинг ўзаро муносабати.

60.Синонимия ва омонимия. Бу ҳодисаларнинг адабий тилда ва терминологияда амал қилиши.

61. Фразеология ва фразеологизм. Фразеологизм – терминологик бирикма – эркин сўз бирикмаси.

62. Ном кўчиш усуллари ва кўчма маънолар. Метафора ва унинг кўринишлари.

63. Ономастика лексиколоиясининг бўлими сифатида. Ўзбек антропонимияси ва унинг хусусиятлари.

64.Топонимия ва унинг мустақиллик йилларида тадқиқ этилиши.

65. Этнонимия ҳақида тушунча. Ўзбек этнонимлари ва уларнинг ўрганилиши.

г). Грамматика (морфологи ва синтаксис):

66. Морфема ва унинг таърифи, турлари. Морфемани ажратишдаги турлича қарашлар.

67. Сўз ва синтаксема. Сўз туркумлари ва гап бўлаклари.

68. Сўзларни туркумларга ажратиш тамойиллари. Ўзбек тилида мустақил сўз туркумларининг ўзига хос хусусиятлари.

69. Ўзбек тилида ёрдамчи сўз туркумлари, уларнинг вазифалари (функционал хусусиятлари).

70. Ўзбек тилида грамматик категориялари (от ва феълларга хос).

71. Ўзбек тилида келишиқлар ва кўмақчилар синонимиясининг ўзига хос хусусиятлари

72. Ҳозирги ўзбек тилида феълнинг грамматик категориялари (феълнинг нисбат, майл, замон категориялари).

72. Ўзбек тилида инкор ифодаловчи воситалар ва феълнинг инкор (бўлишсизлик) шакллари.

74. Ўзбек тилида тасдиқ ва инкор гаплар. Инкор гапларни ҳосил қилувчи воситалар.

75. Ўзбек тилида гап қурилиши ва синтактик қайта бўлиниш ҳодисаси.

76. Ёрдамчи феъл ва унинг турлари. Тўлиқсиз феъл.

78. Ўзбек тилида содда ва қўшма гап. Қўшма гапларнинг турлари

79. Ўзбек тилида синтактик бирикларнинг турлари (сўз бирикмаси, гап, матн) ва уларнинг ўзаро муносабати.

80. Матншунослик тилшуносликнинг соҳаси сифатида. Матн ва унинг асосий тушунчалари.

81. Ўзбек тилида сўз бирикмалари ва уларнинг қўшма сўзлардан фарқи.

33. Синтактик алоқа турлари. Тобеланиш ва тенгланиш. Сўз бирикмалари. Аниқ ва мажҳул тузилмалар (фаол ва нофаол конструкциялар). Синтактик қайта бўлиниш жараёни.

82. Ўзбек тилида гапнинг мақсади ва тузилишига кўра турлари.

83. Ўзбек тилида ўзга гап ва унинг ифодаланиш йўллари.

84. Ўзбек тилида ажратилган бўлаклар (ажратилган изоҳловчи, ажратилган тўлдирқвчи, ажратилган ҳол, ажратилган ҳол, ажратилган аниқловчи).

85. Ўзбек тилида қўшма гапларни таснифлаш тартиби (боғланган қўшма гаплар, боғловчисиз қўшма гаплар, эргаш гапларнинг турлари).

б). Терминология:

86. Термин ва терминология тушунчалари ҳақида (терминга қўйиладиган асосий талаблар, терминологик тизимларни таснифлаш асослари).

87. Ўзбек терминологиясининг тараққиёт босқичлари.

88. Терминологик тизимларнинг мавзуй гуруҳлари.

89. Термин-бирикмаларнинг термин-фразеологизмлардан фарқли белгилари.

90. Терминологияда омонимия, синонимия ва полисемия ҳодисаларига муносабат

91. Терминларни меъёрлаш тамойиллари. Илмий терминология ва халқ терминологияси.

92. Ўзбек тили терминологик тизимлари бойишининг ички ва ташқи имкониятлари (арабча, форсча, русча ва байналмилал ўзлашмалар).

93. Мустақиллик даври ўзбек терминологияси тамойиллари. Ўзбек тили терминологиясининг ҳозирги ҳолати

в) нутқ маданияти ва услубшунослик (стилистика), номшунослик (ономастика)

94. Адабий тил тушунчаси (адабий тилнинг лаҳжа ва шевалар билан ўзаро муносабати, ўзбек адабий тилининг диалектал асослари).

95. Адабий тилнинг ёзма ва оғзаки шакллари.

96. Адабий меъёр тушунчаси (адабий меъёр турлари).

97. Адабий тил ва нутқ маданияти.

98. Тил ва нутқ, уларнинг ўзаро фарқи ва муносабати.

99. Лингвокультурология ва унинг ўрганиш объекти. Компьютер тилшунослиги муаммолари.

100. Ҳозирги ўзбек имло тамойиллари. Лотин ёзувига асосланган ҳозирги ўзбек алифбосининг хусусиятлари.

101. Услубшунослик (стилистика) соҳаси ва унинг тадқиқот объекти (ўзбек услубшунослигининг ўрганилиш даражаси).

102. Ўзбек тилининг функционал услублари ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари.

«Ўзбек тили» ихтисослиги бўйича малакавий имтиҳон дастури юзасидан ўқиш учун тавсия этиладиган адабиётлар

а) методологик адабиётлар:

1. Каримов И.А. Ўзбекистон – келажаги буюк давлат. – Тошкент, 1992.

2. Каримов И.А. Янги уйни қурмай туриб, эскисини бузманг. – Тошкент, 1993.

3. Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиқлол, иқтисодий сиёсат, мафкура (нутқлар, мақолалар, суҳбатлар). – Тошкент, 1998.

4. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. – Тошкент, 2008.

5. Каримов И.А. Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этишдир (ЎзР Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза). - «Халқ сўзи», 2005 йил 29 январь.

6. Каримов И. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. –Т., 2011.

7. Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили ҳақида»ги қонуни (1989 йил 21 октябрь; янги таҳрири – 1995 йил 21 декабрь).

8. Ўзбекистон Республикасининг «Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги қонуни (1993 йил 2 сентябрь; янги таҳрири – 1995 йил 6 май).

9. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари»ни тасдиқлаш ҳақида»ги 339-сонли қарори (1995 йил 24 август).

10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПФ-4797-сонли «Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармони / «Халқ сўзи» газетаси. –2016 йил. –14 май.

б) илмий-услубий адабиётлар:

1. Абдуазизов А. Ўзбек тили фонологияси ва морфонологияси. – Т., 1992.
2. Абдуллаев Ф. Ўзбек тилининг Хоразм шевалари. – Т., 1961.
3. Абдуллаев Ф. Ўзбек тили тарихини даврлаштириш масаласига доир // Ўзбек тили ва адабиёти. –1977. – 4-сон.
4. Абдурахмонов Ғ. Қўшма гап синтаксиси. – Т., 1964.
5. Абдурахмонов Ғ., Рустамов А. Қадимги туркий тил. – Т., 1982.
6. Абдурахмонов Ғ. Шукуров Ш. Ўзбек тилининг тарихий грамматикаси. – Т., 1973, 2009.
7. Бегматов Э. Ҳозирги ўзбек адабий тилининг лексик қатламлари. – Т., 1985.
8. Даниленко В.П. Русская терминология. Опыт лингвистического описания. – М., 1977.
9. Дониёров Р. Ўзбек тили техник терминологиясининг айрим масалалари. – Т., 1977.
10. Дониёров Х. Ўзбек халқининг шажара ва шевалари. – Т., 1968.
11. Жўраев. Б. Ўзбек адабий тили ва ўзбек диалектлари. – Т., 1968.
12. Как работать над терминологией. Основы и методы. – М., 1968.
13. Кононов А.Н. Грамматика современного литературного узбекского языка. – М.–Л., 1960.
14. Краткое методическое пособие по разработке и упорядочению научно-технической терминологии. – М., 1979.
15. Мадалиев Б. Ҳозирги ўзбек тилида қўшма сўзлар. – Т., 1966.
16. Малов С.Е. Памятники древнетюркской письменности. Тексты и исследования. – М., 1951.
17. Маматов Н. Ҳозирги ўзбек тилида қўшма сўзлар. – Т., 1966.
18. Мухторов А., Санақулов У. Ўзбек адабий тили тарихи. - Т., 1995 (-160).
18. Неъматов Ҳ. Ўзбек тили тарихий фонетикаси. - Т., 1992.
19. Нурмонов А. Ўзбек тилшунослиги тарихи. – Т., 2002.
20. Нурмонов А., Маҳмудов Н., Аҳмедов А., Солихўжаева С. Ўзбек тилининг мазмуний синтаксиси. – Т., 1992.
21. Нутқ маданиятига оид масалалар. – Т., 1973.
22. Маҳмудов Н., Нурмонов А. Ўзбек тилининг назарий грамматикаси. Синтаксис. –Т., 1995.
23. Раҳматуллаев Ш. Ўзбек фразеологиясининг баъзи масалалари. –Т., 1965.
24. Решетов В.В., Шоабдурахмонов Ш. Ўзбек диалектологияси. – Т., 1962, 1978.
25. Санақулов У., Насриддинзода Б. Қадимги ёзувлар ва эски ўзбек алифбоси. – Т., 1990.
26. Санақулов У. Ўзбек адабий тили тарихи.-Т., “Фан”, 2001 (-289).
27. Sanaqulov U. O`zbek adabiy tili tarixining ilk davrlari (V-XIV asrlar). – Т., 2004.
28. Sanaqulov U. “O`zbek xalqi va tilining ildizlari haqida tarixiy manbalar talqini” (Monografiya, I qism). –Toshkent: “Navro`z” nashriyoti, 2015 yil, 190 bet.

29. Sanaqulov U. O`zbek yozma adabiy tili fonetik, morfologik me`yorlarining ilk shakllanishi va taraqqiyot bosqichlari (Monografiya, II). –Toshkent.: “Navro`z” nashriyoti, 2014 yil, 209 bet.
30. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. – М., 1973.
31. Суперанская А.В., Подольская В.В., Васильева Н.В. Общая терминология. Вопросы теории. – М., 1989.
32. Турсунов У., Мухторов Ж. Раҳматуллаев Ш. Ҳозирги ўзбек адабий тили. – Т., 1965, 1990.
33. Турсунов У., Ўринбоев Б. Ўзбек адабий тили тарихи. – Т., 1982.
34. Усмонов О. Ўзбек тили тарихини даврлаштириш масаласига доир // «ЎОДУ (САГУ) илмий асарлари. Ўзбек тили масалалари». – Т., 1957.
35. Шобдурраҳмонов Ш. Ўзбек адабий тили ва ўзбек халқ шевалари. – Т., 1962.
36. Щербак А.А. Грамматика староузбекского языка. – М.–Л., 1962.
37. Фитрат А. Ўзбек тили қоидалари тўғрисида бир тажриба. Сарф. Наҳв. / Фитрат А. Танланган асарлар. IV жилд. – Т., 2006. –Б.140 – 213
38. Ўзбек тили грамматикаси. I-II том. – Т., 1975–1976.
39. Ўзбек тили лексикологияси. – Т., 1981.
40. Ўзбек тили стилистикаси. – Т., 1983.
41. Гуломов А. Ўзбек тилида сўз яшаш йўллари ҳақида / ТАИ асарлари. 1-китоб. – Т., 1949.
42. Гуломов А., Асқарова М. Ҳозирги ўзбек тили. Синтаксис. – Т., 1965.
43. Ҳожиёв А. Феъл. – Т., 1973.
44. Ҳожиёв А. Ўзбек тилида сўз ясаши. – Т., 1989.
45. Ҳожиёв А. Термин танлаш мезонлари. – Т., 1996.
46. Ҳожиёв А. Ўзбек тили сўз ясаши тизими. – Т., 2007.
47. Ҳожиёв А. Ўзбек тили морфологияси, морфемикаси ва сўз ясашининг назарий масалалари. – Т., 2010.
48. Ҳозирги ўзбек адабий тили. I-II том. - Т., 1966.
49. Ҳозирги ўзбек адабий тили. - Т., 1980.
50. Nurmonov A. Lingvistik tadqiqot metodologiyasi va metodlari. – Т., 2010.

в) ўзбек тили соҳалари бўйича қўшимча адабиётлар:

51. Абдиев М. Соҳавий лексиканинг систем таҳлили. – Т., 2004.
52. Абдуллаев Ф. Сўзлар ўзаро қандай боғланади? – Т., 1974.
53. Абдуллаев Ф. Тил қандай ривожланади? – Т., 1972.
54. Абдумажидов Ғ. Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили ҳақида»ги қонунига шарҳлар. – Т., 1999, 2004.
55. Абдураҳмонов Г. Исследование по староузбекскому синтаксису (XI век). – М., 1967.
56. Абдусаидов А. Газета жанрлари тили ва услуби. - Самарқанд, 2001.
57. Адабий норма ва нутқ маданияти. - Т., 1983.
58. Алиев А., Содиков Қ. Ўзбек адабий тили тарихидан. – Т., 1994.
59. Асқарова М. Ҳозирги замон ўзбек тилида қўшма гаплар. – Т., 1960.

60. Асқарова М. Ҳозирги ўзбек тилида эргашиш формалари ва эргаш гапларнинг турлари. – Т., 1966.
61. Бегматов Э. ва б. Адабий талаффуз маданияти. – Т., 1982.
62. Бегматов Э. ва б. Адабий норма ва нутқ маданияти. – Т., 1983.
63. Бегматов Э. Ўзбек нутқи маданияти очерклари. – Т., 1988.
64. Бегматов Э. Маматов А. Адабий норма назарияси. 1-3-қисмлар. – Т., 1997-1999.
65. Бозоров О. Ўзбек тилида даражаланиш. - Т., 1995.
66. Боровков А.К. Алишер Навои как основоположник узбекского литературного языка // Сб.: «Алишер Навои», - М. - Л., 1946.
67. Боровков А.К. Вопросы классификации узбекских говоров // «Изв. АН УзССР», №5, 1953.
68. «Давлат тили ҳақида» (Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили ҳақида»ги қонуни матнлари, қонуности ҳужжатлар, қонунни амалга ошириш йўлидаги муаммо ва ечимлар) (тузувчи – Н. Жумахўжа.). – Т., 2008.
69. Джамалханов Х. Основой узбекской графики. – Т., 1991.
70. Дониёров Х. Алишер Навоий – ўзбек адабий тилининг асосчиси. – Самарқанд, 1985.
71. Дониёров Х. Эски ўзбек адабий тили ва қипчоқ диалектлари. – Т., 1976.
72. Дониёров Х. “Ўзбек халқининг шажара ва шевалари”(рисоласининг қайта нашри). Монография. -Т.: “Наврўз”, 2017 (-136 б.).
73. Дўсимов З., Тиллаева М. Топонимика асослари. – Т., 2002.
74. Жамолхонов Ҳ. Ўзбек тилининг назарий фонетикаси. – Т., 2009.
75. Жуманиёзов О. Ўзбек тилидаги герман тиллари ўзлашмалари. – Т., 1987.
76. Жўраев Б. Юқори Қашқадарё ўзбек шевалари. - Т., 1969.
77. Иброҳимов С. Фарғона шеваларининг касб-ҳунар лексикаси. – Т., 1956 (I қисм), 1959 (II-III қисм).
77. Иванов С.Н. Родословное древо тюрок Абул Газихана (Грамматический очерк). – Т., 1969.
78. Искандарова Ш. Тил системасига майдон асосида ёндашув. – Т., 2007.
79. Ишаев А. Ўзбек диалектал лексикографияси. – Т., 1990.
80. Ишаев А. Қорақалпоғистондаги ўзбек шевалари. – Т., 1977.
81. Йўлдошев Б., Қурбонов Т. Бадиий асар тили ва услуби масалалари. - Самарқанд, 2004.
82. Йўлдошев М. Бадиий матн ва унинг лингвопоэтик таҳлили асослари. - Т., 2007.
83. Йўлдошев М. Бадиий матн лингвопоэтикаси. – Т., 2008.
84. Кононов А.Н. Родословная туркмен. Сочинение Абул Газихана Хивинского (Грамматический очерк). - М.- Л., 1958.
85. Лингвистические особенности научного текста. - М., 1981.
86. Лотте Д.С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. - М., 1982.
87. Лутфуллаева Д.Э. Гапни семантик-синтактик қолиплаштириш муаммолари. - Т., 2005.
88. Мамажонов А. Қўшма гап стилистикаси. – Т., 1990.

89. Маматов А.Э. Ҳозирги ўзбек адабий тилида лексик ва фразеологик норма муаммоси. - Т., 1991.
90. Матғозиев А. XIX аср ўзбек тилининг морфологияси. - Т., 1977.
91. Маъруфов З. Сўз состави. От ва сифат. - Т., 1956.
92. Маҳкамов Н. Ўзбек тилида плеоназм. – Т., 1987.
93. Махмудов А. Гласные узбекского языка. - Т., 1968.
92. Махмудов А. Словесное ударение в узбекском языке. - Т., 1960.
94. Махмудов Н. Ўзбек тилидаги содда гапларда семантик-синтактик асимметрия. - Т., 1984.
95. Махмудов Н. Ўқитувчи нутқи маданияти. - Т., 2007, 2009.
96. Махмудов Қ. Аҳмад Югнакийнинг «Ҳибатул ҳақойиқ» асари ҳақида. - Т., 1972.
97. Мираҳмедова З. Ўзбек тилининг анатомия терминологияси ва уни тартибга солиш муаммолари. – Т., 2010.
98. Мирзаев М. Ўзбек тилининг Бухоро группа шевалари. - Т., 1969.
99. Миртожиев М. Ўзбек тилида полисемия. - Т., 1975.
99. Миртожиев М. Ўзбек тили лексикологияси ва лексикографияси. - Т., 2000.
100. Миртожиев М. Ўзбек тили семасиологияси. – Т., 2010.
101. Мукаррамов М. Ҳозирги ўзбек адабий тилининг илмий стили. - Т., 1984.
102. Муталлибов С. Морфология ва лексика тарихидан қисқача очерк. - Т., 1959.
103. Муҳаммаджонов Қ. Жанубий Қозоғистондаги ўзбек шевалари. - Т., 1981.
105. Алишер Навоий. «Муҳокаматул луғатайн» (Ҳар қандай нашри).
106. Нурмонов А. Гап ҳақида синтактик назариялар. - Т., 1988.
107. Нурмонов А. Ўзбек тили фонологияси ва морфонологияси. – Т., 1990.
108. Нурмонов А. Лисоний белги хусусиятлари ҳақида. - Т., 1992.
109. Нурмонов А. Структур тилшунослик: илдизлари ва йўналишлари. - Т., 2006.
110. Нурмонов А. Лингвистик белги назарияси. - Т., 2008.
111. Пинхасов Я.Д. Ўзбек тили фразеологияси ҳақида. - Т., 1957.
112. Проблематика определений терминов в словарях разных типов. - Л., 1976.
113. Расулов И. Ҳозирги ўзбек адабий тилида бир составли гаплар. - Т., 1974.
114. Рустамов Т. Соф қўмакчилар. - Т., 1991.
115. Санакулов У. Топонимлар таркибидаги этнонимлар.-Т.: Услубий қўлланма, “Voris”, 2016 (-123 б.).
116. Санакулов У. Фонографик ёзувлар ва уларнинг шаклланиш тарихи. Ўқув-услубий қўлланма -Самарқанд: СамДАҚИ нашри, 2016 (-90).
117. Санакулов У. Лингвокультурология (ўқув ишчи дастур ва маъруза матнлари).-Самарқанд: СамДУ, 2017 (-120 б.).
118. Санакулов У. “Девону луғотит турк” асаридаги Махмуд Кошғарийнинг тилшунослик бўйича назарий фикрларини ўрганиш масаласи. -Самарқанд: “Замонавий тилшунослик ва деривацион қонуниятлар” мавзудаги

Республика илмий-амалий анжуман материаллари, СамДЧТИ, 2016,127-128-бб.

119. Санакулов У. Илмий адабиётларда “ўзбек” этнонимининг талқини талқини. -Самарқанд: “Ўзбекистон тарихининг долзарб муаммолари” мавзуидаги Республика илмий анжуман материаллари, СамДУ, 2016,76-77-бб.

120.Санакулов У.. Алишер Навоий ўзбек адабий тили сатҳлари ҳақида. - Тошкент: “Алишер Навоий ҳаёти ва ижоди-намуна мактаби” мавзусидаги Республика илмий анжумани, ТДПИ, 2016,231-233-бб.

121.Санакулов У. Вопросы изучения теоритических взглядов в области языковедения в произведении Махмуда Кошгари (ҳаммуаллиф).-Казань: Международный журнал, “Молодой Учёный”, 2016, 29-31-бб.(ҳаммуалиф).

122.Санакулов У.“Devonu lug’otit turk” asarida adabiy til tarmoglarining yuzaga kelishi haqida.-Samsrqand: “Xorijiy filologiya” jurnali, 4-son,/SamDChTI, 2016,40-44-бб.

123.Санакулов У. X-XIV асрлар ўзбек адабий тилининг ҳудудий жихатдан даврлаштирилиши. -Самарқанд-Шанхай: “Халқаро илмий-амалий конференцияси, 2017.

124. Сайфуллаев А. Ҳозирги ўзбек адабий тилида кириш бўлак. - Т., 1972.

125.Скворцов Л.И. Теоретические основы культуры речи. - М., 1980.

126.Собиров А. Ўзбек тилининг лексик сатҳини системалар системаси тамойили асосида тадқиқ қилиш. - Т., 2004.

127.Содиқова М. Феъл стилистикаси. - Т., 1984.

128.Телия В.Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. - М., 1986.

129. Терминология и норма. - М., 1972.

130. Турсунов У. Терминология масалалари. - Т., 1933.

131. Тюркская лексикология и лексикография. - Т., 1971.

132. Умуркулов Б. Поэтик нутқ лексикаси. - Т., 1990.

133.Усмонов А., Ақобиров С. Ўзбек тили илмий терминологиясининг ривожланиш тарихига доир // Ўзбек тили ва адабиёти, 1972, 6-сон.

134. Усмонов С. Ундов гаплар. - Т., 1955.

135. Усмонов С. Ўзбек терминологиясининг баъзи масалалари. - Т., 1968.

136. Фозилов Э. Ўзбек тилининг тарихий морфологияси. - Т., 1966.

137. Шомақсудов А. Ўзбек тили стилистикаси. - Т., 1974.

138. Шукуров Р. Ўзбек тилида антонимлар. - Т., 1977.

139. Шукуров Ш. Феъл тарихидан. - Т., 1970.

140. Шукуров Ш. Ўзбек тилида феъл замонлари тараққиёти. - Т., 1976.

141. Шукуров Ш. Ўзбек тилида феъл майллари тараққиёти. - Т., 1980.

142. Элтазаров Ж.Д. Сўз туркумлари ҳақида лингвистик назариялар. – Самарқанд, 1996.

143. Юлдашев А.А. Принципы составления тюркско-русских словарей. - М., 1972.

144. Юсуфов Б. Местоимения в староузбекском языке. - Т., 1991.

145. Ўзбек тили илмий-техникавий терминологиясини тартибга солиш принциплари. - Т., 1991.
146. Ўзбек тили терминологиясида лексик вариантлар. - Т., 1986.
147. Ўзбек шевалари лексикаси. - Т., 1991.
148. XIII-XIV асрлар туркий адабий ёдгорликлар тили. - Т., 1986.
149. XV-XIX асрлар ўзбек тили морфологияси. - Т., 1990.
150. Ўринбоев Б. Ўзбек сўзлашув нутқи. - Т., 1982.
151. Ўринбоев Б. Ҳозирги ўзбек адабий тилида вокатив категория. - Т., 1972.
152. Ўринбоев Б., Қурбонов Т. Ўзбек тилшунослиги тарихи. - Самарқанд, 2006.
153. Қиличев Э. Ўзбек тилининг амалий стилистикаси. - Т., 1992.
154. Қиличев Э, Қиличев Б. Нутқ маданияти ва услубият асослари. - Бухоро, 2002.
155. Қосимов Н. Ўзбек илмий-техникавий терминологияси масалалари. - Т., 1985.
156. Қурбонова М. Ҳозирги замон ўзбек тили (сода гап синтаксиси). - Т., 2002.
157. Қўнғуров Р. Субъектив баҳо формаларининг семантик-стилистик хусусиятлари. - Т., 1980.
158. Қўнғуров Р. Ўзбек тилининг тасвирий воситалари. - Т., 1977.
159. Қўчқортюев И. Бадиий нутқ стилистикаси. - Т., 1975.
160. Қўчқортюев И. Сўз маъноси ва унинг валентлиги (ўзбек тилидаги нутқ феъллари асосида). - Т., 1977.
161. Гуломов А. Ўзбек тилида аниқловчилар. - Т., 1940.
162. Гуломов А. Ўзбек тилида кўплик категорияси. - Т., 1940.
163. Гуломов А. Ўзбек тилида урғу. - Т., 1947.
164. Ҳожиёв А. Тўлиқсиз феъл. - Т., 1970.
165. Ҳожиёв А. Ўзбек тилида кўмакчи феъллар. - Т., 1966.
166. Ҳожиёв А. Ўзбек тилида кўшма, жуфт ва такрорий феъллар. - Т., 1963.